

Royal Concertgebouw Orchestra & Mäkelä – *Una vida d'heroi* de Strauss

Palau 100

Diumenge, 26 de gener de 2025 – 20 h

Sala de Concerts

Compromís amb el medi ambient:

Amb la col·laboració de:

Membre de:

Programa

Royal Concertgebouw Orchestra
Klaus Mäkelä, director

I

Unsuk Chin (1961)

Subito con forza

Richard Wagner (1813-1883)

Idil·li de Siegfried

II

Richard Strauss (1864-1949)

Una vida d'heroi, poema simfònic

1. Der Held (L'heroi)
2. Des Helden Widersacher (Els adversaris de l'heroi)
3. Des Helden Gefährtin (La companya de l'heroi)
4. Des Helden Walstatt (El camp de batalla de l'heroi)
5. Des Helden Friedenswerke (Les obres de pau de l'heroi)
6. Des Helden Weltflucht und Vollendung (La retirada del món i la consumació de l'heroi)

Durada del concert:

Primera part, 35 minuts | Pausa de 20 minuts | Segona part, 55 minuts.

La durada del concert és aproximada.

#simfònica #gransfigures

Poema

Semper festina tarde

Tot reconeix
el ritual dels llavis fonedissos,
com el prec que sobrevola
les balances del temps,
imposant-se com s'imposen
les traces que perduren.

I després?
No hi ha després
si el doll de l'eufòria
és un acord que ens obre
la música anhelada.

Som la pura violència
de cada pas furtiu,
la fulla voladissa
a les mans d'un ancià,
el pes del cos cansat
al cadiral del pare.

Però, fet i fet,
per què volem
concloure el traç
que resta inalterable?

Memòria és ventre, cendra,
ombra que s'allarga.
Apressem-nos, doncs,
a poc a poc.

Allò que no s'acaba
dura eternament.

Lluís Calvo

Del llibre *Ancestral*.

Vic: Cafè Central i Eumo Editorial, 2019.

Comentari

Sobre herois sense tombes

Evidentment, aquest titular fa una picada d'ull a la cèlebre novel·la *Sobre héroes y tumbas* de l'argentí Ernesto Sábato, que va triar aquest títol perquè relligava les contradiccions i lluites existencials dels seus personatges, en què els “herois” representaven ideals lloables o personatges que encarnen la lluita per qüestions gruixudes (la veritat, la justícia o la transcendència) i les “tombes” simbolitzaven la mort, la decadència, el pas del temps i, és clar, els fracassos i la impossibilitat de tenir ideals en una realitat marcada pel caos, la traïció i el desencís. I per això diem “sense tombes”, perquè els herois que es presenten aquí mantenen ben viu el seu ideal, i n'és la prova que romanen en el repertori.

El primer n'és Coriolà. Sí, el mateix Coriolà de l'obertura beethoveniana que tot just a l'inici es fa present per desconstruir-se immediatament en una mar de percussió i colors. Camuflats en l'original peça de la sud-coreana Unsuk Chin, coexisteixen un sens fi de citacions beethovenianes (no debades la peça fou un encàrrec en el context del pandèmic any beethovenià del 2020) on l'orgullós militar romà obre i tanca uns cinc minuts que han estat qualificats com a “truculents”, “efectius” i “inquietants”. L'altre heroi és, per descomptat, Beethoven mateix, que en paraules de la compositora, reapareix constantment entre “*les erupcions volcàniques*” i “*l'extrema serenor*”. Sens dubte, són cinc minuts perfectes per enlairar el teló. La peça sembla haver trobat ben aviat un espai al repertori d'orquestra i es nega a desaparèixer dins la tomba de les estrenes de les composicions contemporànies.

El Beethoven camuflat és seguit per un altre heroi, cautelós al peu de les escales de la casa que té a Tribtschen: és Wagner, que compon una bella peça i la regala a la seva heroïna Cosima per celebrar tant les noces com el naixement d'un altre heroi: el fill de tots dos, Siegfried Wagner. Era Nadal, Cosima Liszt feia trenta-tres anys i tot s'havia mantingut en secret. Els quinze músics van arribar, Richard va aixecar la batuta i *“vaig despertar escoltant un so, cada vegada més intens, i només podia imaginar-me en un somni, la música sonava, i quina música! En acabar, Richard va aparèixer amb els meus cinc fills [els que havia engendrat amb Von Bülow; els engendrats fora del matrimoni amb Wagner i el menut Siegfried de divuit mesos] i em va lliurar la partitura titulada Regal simfònic d'aniversari”*. Aquesta peça segellava una pau idil·lica després de tants escàndols i adulteris. No havia estat pensada per ser executada en públic, però els deutes van empènyer Wagner a imprimir-la i així, l'*“Idil·li de Tribtschen”*, com fou anomenada al principi, al final va esdevenir l'*Idil·li de Siegfried*. Sembla que no caldria dir-ho, però després de l'*Idil·li*, els músics de Wagner van deixar escoltar un parell d'herois eterns: *Lohengrin* i la seva marxa nupcial, i el *Septet* de Beethoven. *“Ara deixa'm morir”*, va dir Cosima. I Wagner li respongué: *“Seria més fàcil morir per mi que viure per mi”*. Diàleg d'herois...

Per completar el programa, dos herois en un: Strauss i Strauss. No resulta cap secret per a ningú que l'obra *Una vida d'heroi* ha estat qualificada com un dels autobombos musicals més desvergonyits que hi hagi, malgrat que Richard Strauss en persona digués a Romain Rolland: *“No soc un heroi. Me'n falta la força necessària; no estic fet per a la batalla. M'estimo més recloure'm, gaudir de la pau i la tranquil·litat...”*. I no deixa de ser cert això que afirmava, per bé que ho hauríem d'atribuir a un Strauss tardorenc, no pas al jove de trenta-quatre anys que el 1899 s'adreçava a si mateix i que també va manifestar a Rolland: *“No veig per què no hauria de compondre una simfonia sobre mi mateix; em sento tan interessant com Napoleó o Alexandre”*.

En repassar el programa, trobem això:

-L'heroi. Un arpegi ascendent en uníson orquestral de trompes i violoncel. Sens dubte, és una barreja dels metalls de *Don Joan* i el violoncel del *Don Quixot*.

-Els adversaris de l'heroi. Sobre un fons graciós de flautes i oboès, les tubes fan quintes paral·leles per encarnar el malvat de l'obra: el crític musical.

-La companya de l'heroi. “*És molt complexa, una mica perversa, un pèl coqueta, mai la mateixa, canvia minut rere minut*”, va dir Strauss i, amb això al magí, escolteu el solo de violí i penseu en aquesta descripció: és la seva dona, Pauline de Ahna. El violí capriciós (ella) és “observat” d’una manera curiosa per les cordes greus (ell) fins que al final s’entrellacen en un duet amorós ple de sonoritat romàntica. Cau la nit i de fons se senten els crítics que continuen remugant.

-L’heroi a la batalla. Entre trompetes ben sonores i una percussió animada s’esdevé la batalla. La victòria no triga: el tema de l’heroi ara és una fanfara.

-Les obres de pau de l’heroi. Aquí Strauss cita Strauss i escoltem els motius del *Don Joan, Till Eulenspiegel, Macbeth, Zaratustra, Don Quixot* i d’altres obres. Com no hauríem de pensar en un autoelogi?

-L’abandonament del món de l’heroi i la seva realització. Sons descendents, lents i *cantabile* instal·len una calma beatífica. El corn anglès s’encarrega de l’ambient de retir pastoral. Quan falta poc per al final, el metalls entonen una darrera fanfara per assolir la serena “realització” de l’heroi.

Només resta un heroi: el jove encara (vint-i-vuit anys) Klaus Mäkelä. Que després d’estudiar violoncel, direcció i dirigir la majoria d’orquestrs finlandeses, així com l’RSO sueca, després de l’Oslo PO, més endavant l’Orchestre de París, ara el Concertgebouw, i ara també la de Chicago; després de tot això, deia, l’OPUS Klassik Award l’acaba de nomenar director de l’any 2024. La tasca ha estat heroica, sens dubte, i, per descomptat, alguns ja la posen en dubte: ¿fenomen mediàtic?, ¿Dudamel ja ensenya massa cabells blancs?, ¿s’ha acabat el fenomen Currentzis?, ¿el públic vol cada vegada directors més joves?, ¿jeuen ja serens a les seves tombes els “grans” directors?, ¿o és més aviat algú que ha assolit una maduresa interpretativa unida a la capacitat d’oferir lectures fresques i aprofundides? No ho sé, el que sí que sabem és que des dels dotze anys dirigeix i que Mäkelä mateix demana que no se’n miri l’edat... Així, doncs, escolteu la música i jutgeu vós mateix. L’únic heroi per al qual no hi haurà tomba –Beethoven– és aquí al Palau, cellajunt, escrutador i escoltant el que pot.

Carlos Calderón Urreiztieta, doctor en humanitats

Palau de la
Música Catalana
Palau 100

Filharmònica de Viena & Gatti / Connolly,
Anima Aeterna Brugge & Heras-Casado /
Kozhukhin, Filharmònica de Luxemburg
& Gimeno / Bezuidenhout, Orchestre des
Champs Élysées, Collegium Vocale Gent
& Herreweghe / Dueñas, Philharmonia
Orchestra & Alsop / Royal Concertgebouw
& Mäkelä / Ensemble I Gemelli & González
Toro / Balthasar Neumann & Hengelbrock
/ musicAeterna & Currentzis / Pires,
Bezuidenhout, English Baroque Soloists &
Gardiner / Bell, Orchestra dell'Accademia
Nazionale di Santa Cecilia & Harding /
Orquestra Simfònica de la Ràdio Sueca,
Orfeó Català & Harding

Temporada 2024–2025

Ja a la venda els abonaments de cicles
i abonaments a la carta a partir de 4 concerts.

Biografies

Royal Concertgebouw Orchestra

© Simon van Boxtel

Amb seu a Amsterdam, va ser fundada el 1888 i va rebre la distinció de Reial arran del seu centenari el 1988. Té com a patrona la Reina Màxima.

És considerada una de les millors orquestres del món, amb grans elogis per les seves interpretacions de la música de Mahler i Bruckner. Manté algunes celebracions tradicionals, com ara els concerts de Pasqua i de Nadal.

Sempre ha col·laborat amb els directors i solistes més destacats. Així, Richard Strauss, Gustav Mahler i Igor Stravinsky, l'han dirigida en més d'una oportunitat, i continua mantenint relacions prolongades i fructíferes amb compositors contemporanis.

Ha conreat un so individual i distintiu, afavorit en una part per l'acústica excel·lent de la sala Concertgebouw. Un altre factor determinant és la influència exercida pels músics de l'orquestra, juntament amb els directors titulars, que fins ara són set: Willem Kes, Willem Mengelberg, Eduard van Beinum, Bernard Haitink, Riccardo Chailly, Mariss Jansons i Daniele Gatti. El juny del 2022 es va anunciar que Klaus Mäkelä assumiria el càrrec a partir del 2027. D'altra banda, Iván Fischer ha estat director convidat honorífic desde 2021-22. I Pierre Audi hi col·labora com a soci creatiu.

A més d'una vuitantena de concerts interpretats al Concertgebouw d'Amsterdam, l'orquestra n'ofereix una quarantena més en altres grans sales d'arreu del món, que arriben a 250.000 espectadors cada any. També ofereix els seus concerts a través de vídeos, en estríming, per ràdio i televisió. Enregistra i edita els seus àlbums en CD i DVD amb el seu propi segell RCO Live.

L'Acadèmia de l'Orquestra contribueix a la formació de joves músics de tot Europa, entre catorze i disset anys amb talent, a qui obre les portes per esdevenir músics consagrats de l'orquestra.

Genera la major part dels seus ingressos gràcies als concerts que ofereix dins i fora dels Països Baixos. I té el suport econòmic del Ministeri Holandès d'Educació, Cultura i Ciència, de l'Ajuntament d'Amsterdam, així com de patrocinadors, fons diversos i nombrosos donants d'arreu del món.

Klaus Mäkelä, director

© Jérôme Bonnet

És el director titular de la Filharmònica d'Oslo des del 2020, i de l'Orchestre de París des del 2021. Assumirà el càrrec igualment de director titular de la Royal Concertgebouw Orchestra el setembre del 2027, la mateixa temporada en què així mateix ocuparà la direcció com a titular de la Chicago Symphony Orchestra.

Artista en exclusiva de Decca Classics, ha enregistrat música dels Ballets Russos de Stravinsky i Debussy, amb l'Orchestre de París. Amb la Filharmònica d'Oslo ha enregistrat la integral de les *Simfonies* de Sibelius, i dos àlbums amb els *Concerts per a violí* de Sibelius i Prokófiev, amb Janine Jansen.

Al capdavant de la Filharmònica d'Oslo, Mäkelä ha fet gira pel Japó, Corea del Sud i Taiwan, i van ser convidats a actuar a Hamburg, Amsterdam, París i Viena. Xostakóvitx continua sent el compositor principal en la cinquena temporada de Mäkelä a Oslo. Mentre que els compositors francesos i obres noves centren la seva quarta temporada amb l'Orchestre de París, que inclou invitacions artístiques per tot Europa i el retorn a l'Àsia el juny del 2025.

El seu debut excel·lent el setembre del 2020 amb la Royal Concertgebouw Orchestra va li valer ser convidat a dirigir-la quatre vegades en dos anys. Com a Soci Artístic, Mäkelä col·labora estretament amb aquesta formació en diversos programes de la temporada 2024-25, que inclouen les *Simfonies núm. 1 i 8* de Mahler, la *Matinée de Nadal* i el concert de la *Gala Anual*. El novembre passat van oferir una extensa gira pels Estats Units.

Com a director convidat, la temporada actual tornarà a dirigir la Berliner Philharmoniker i la Cleveland Orchestra, a més de debutar amb la Wiener Philharmoniker.

Com a violoncel·lista, col·labora amb membres de la Filharmònica d'Oslo, Orchestre de París i Royal Concertgebouw Orchestra i cada estiu participa al Festival de Verbier.

Mäkelä va estudiar direcció a l'Acadèmia Sibelius amb Jorma Paula i violoncel amb Marko Ylönen, Timo Hanhinen i Hannu Kiiski.

Fes-te benefactor del Palau

Per la música i el patrimoni,
per la llum i l'harmonia.
Pel poder transformador
d'un projecte únic.
Per un Palau per sempre.

Suma't al projecte!

Formació

Royal Concertgebouw Orchestra

Klaus Mäkelä, director titular

Riccardo Chailly, director emèrit

Iván Fischer, director honorífic

Violins I

*Vesko Eschkenazy (cap de corda), Tjeerd Top, Marijn Mijnders, Ursula Schoch, Marleen Asberg, Tomoko Kurita, Henriëtte Luytjes, Borika van den Booren-Bayon, Marc Daniel van Biemen, Christian van Eggelen, Mirte de Kok, Mirelys Morgan Verdecia, Junko Naito, Benjamin Peled, Nienke van Rijn, Jelena Ristic, Hani Song, Valentina Svyatlovskaya, Michael Waterman

Violins II

*Alessandro Di Giacomo, Caroline Strumphler, Jae-Won Lee, Arndt Auhagen, Elise Besemer-van den Burg, Leonie Bot, Nadia Ettinger, Coraline Groen, Caspar Horsch, Sanne Hunfeld, Sjaan Oomen, Jane Piper, Eke van Spiegel, Anna de Veij Mestdagh, Joanna Westers

Violes

*Santa Vižine, Michael Gieler, Saeko Oguma, Frederik Boits, Roland Krämer, Guus Jeukendrup, Jeroen Quint, Eva Smit, Martina Forni, Yoko Kanamaru, Vilém Kijonka, Edith van Moergastel, Jeroen Woudstra

Violoncels

*Gregor Horsch, *Tatjana Vassiljeva-Monnier, Johan van Iersel, Joris van den Berg, Benedikt Enzler, Chris van Balen, Jérôme Fruchart, Christian Hacker, Maartje-Maria den Herder, Izak Hudnik Zajec, Yong-Jun Lee, Boris Nedialkov, Clément Peigné, Honorine Schaeffer

Contrabaixos

*Dominic Seldis, Pierre-Emmanuel de Maistre, Théotime Voisin,
Mariëtta Feltkamp, Rob Dirksen, Léo Genet, Felix Lashmar,
Georgina Poad, Nicholas Schwartz, Olivier Thiery

Flautes

*Emily Beynon, *Kersten McCall, Julie Moulin, Mariya Semotyuk-
Schlaffke

Piccolo

Vincent Cortvrint

Oboès

*Alexei Ogrintchouk, *Ivan Podyomov, Nicoline Alt, Alexander
Krimer

Corn anglès

Miriam Pastor Burgos

Clarinets

*Calogero Palermo, *Olivier Patey, Hein Wiedijk

Clarinet requint

Arno Piters

Clarinet baix

Davide Lattuada

Fagots

*Andrea Cellacchi, *Gustavo Núñez, Helma van den Brink

Contrafagot

Simon Van Holen

Trompa

*Katy Woolley, *Laurens Woudenberg, José Luis Sogorb Jover,
Fons Verspaandonk, Jaap van der Vliet, Paulien Weierink-Goossen

Trompetes

*Miro Petkov, *Omar Tomasoni, Hans Alting, Jacco Groenendijk,
Bert Langenkamp

Trombons

*Bart Claessens, *Jörgen van Rijen, Nico Schippers

Trombó baix/tenor

Martin Schippers

Trombó baix

Raymond Munnecom

Tuba

* Perry Hoogendijk

Timpanis

* Tomohiro Ando, * Bart Jansen

Percussió

Mark Braafhart, Bence Major, Herman Rieken

Arpa

* Petra van der Heida, Anneleen Schuitemaker

Piano

Jeroen Bal

Equip de la gira:

Dominik Winterling - Director general
Anne Christin Erbe - Directora de la Fundació
Concertgebouworkest
Lisette Castel - Directora de planificació i producció
Manon Wagenmakers - Gerent de la gira
Jan Binnendijk - Gerent de la gira
Michiel Jongejan - Director relacions públiques
Harriët van Uden - Gerent de personal
Peter Tollenaar - Gerent de personal
Christopher Blackmon - Bibliotecaria
Jan Ummels - Director d'escena
Johan van Maaren - Equip escenari i logística d'instruments
Ton van der Meer - Director d'escena

* solista

També et pot interessar...

Palau 100

Dimarts, 06.05.25 – 20 h

Sala de Concerts

—*Simfonies n.ºm. 4 i 7* de Beethoven

Orchestre des Champs Élysées

Philippe Herreweghe, director

L. van Beethoven: *Simfonia n.ºm. 4, en Si bemoll major, op. 60*

L. van Beethoven: *Simfonia n.ºm. 7, en La major, op. 92*

Preus: de 20 a 88 euros

Mecenes d'Honor

Mecenes Protectors

Mitjans Col·laboradors

Mecenes col·laboradors

Col·laboradors

Armand Basi – Bagués-Marsiera Joiers – Balot Restauració – Cardoner Grup – CECOT – Col·legi d'Enginyers de Camins, Canals i Ports – Eurofirms Group – Fundació Abertis – Fundació Antiques Caixes Catalanes - BBVA – Fundació Caixa d'Enginyers – Fundació Castell de Peralada – Fundació Metalquímia – Gómez-Acebo & Pombo – Helvetia Compañía Suiza S.A. de Seguros y Reaseguros – Illy – Laboratorio Reig Jofre – La Fageda – Quadis – Saba Infraestructures, S.A. – Saret de Vuyst Travel – Scasi Soluciones de Impresión S.L. – Soler Cabot – Colonial – Veolia Serveis Catalunya

Benefactors d'Honor

Mariona Carulla Font – Mª Dolors i Francesc – Pere Grau Vacarisas – María José Lavin Guitart – M^a. del Carmen Pous Guardia – Daniela Turco – Joaquim Uriach i Torelló

Benefactors Principals

Elvira Abril – Eulàlia Alari Ballart – Pere Armadàs Bosch – Rosamaria Artigas i Costajussà – Professor Rafael I. Barraquer Compte – Francesc Xavier Carbonell Castellón – Lluís Carulla Font – Josep Colomer Maronas – Josep Daniel i Lluïsa Fornos – Isabel Esteve Cruella – Jordi Gual i Solé – Ramón Poch Segura – Juan Manuel Soler Pujol – Joan Uriach Marsal – Manel Vallet Garriga

Benefactors

Maria Victoria de Alós Martín – David Carrasco Chiva – Mahala Alzamora Figueras-Dotti – Zacaries Benamiar – Gemma Borràs i Llorens – Elvira Gaspar Farreras – Pablo Giménez-Salinas Framis – Maite González Rodríguez – Pepita Izquierdo Giralt – Joan Oller i Cuartero – Inés Pujol Agenjo – Pepe Pujol Agenjo – Toni Pujol Agenjo – Jordi Simó Sanahuja – Salvador Viñas Amat

PALAU
DE LA
MÚSICA
ORFEÓ
CATALÀ

